

Constantin PARASCHIVESCU

Damnațiunea Annei

Siluețe întunecate în penumbră, cu fețe acoperite, mantii lungi, pălării și bastoane, înaintează spre rampă și șoptesc ceva. Se dau apoi puțin la o parte și în raza reflectorului apare între ele *Karenin* cu copilul de mână și spune grav: „*Serioja, să fii tare: mama ta a murit!*”. Întuneric – și în raza reflectorului e acum *Anna*: „*Regret oare tot ceea ce am făcut? Nu!*” spune ea răspicat. Și acordurile puternice ale unui vals explodează frenetic, într-o baie de lumină, luând pe aripile lui fascinante perechea de îndrăgostiți *Anna-Vronski* într-o plutire elegantă și ametoitoare. Așa începe spectacolul *Anna Karenina* realizat într-o versiune proprie de regizorul Alexandru Vasilache la Teatrul de Comedie. Recunosc că scena balului m-a entuziasmat – iar cele două mărturisiri anterioare m-au avertizat asupra termenilor ireconciliabili în care se va desfășura acțiunea. Ca un proces. O judecată deschisă a vinovăției Annei. Vasilache a rezumat acțiunea, a adus la bară (la rampă) principalele personaje implicate (cele patru), a creat unul complementar, anonim, omniprezent, cu rol de martor, comentator și uneori participant (corul), concentrând interesul pe motivele care exprimă și amplifică abaterea extraconjugală a eroinei, ca un aspru rechizitoriu. Din punct de vedere teatral, e o viziune esențializată și logică, susținută cu mână sigură pe fascicule contrastante, cu alternanțe de scene între *Karenin* și *Anna*, *Anna* și *Vronski*, de cele mai multe ori edificatoare pentru firele argumentelor în dispută. Replicile sunt însoțite tot timpul de un recitativ liric la pian, poate singura bătaie de inimă care susține duios dragostea amendată, și de reacțiile făpturilor misterioase care închipuie lumea bârfitoare, obsesiile, conștiința, și se insinuează mereu în joc. Silvia Luca e o prezență atrăgătoare și elegantă, cu elocință, sensibilitate și forță

dramatică, și portretul eroinei creat de ea se impune cu distinct relief. *Karenin*, interpretat de Vladimir Găitan, e o creație pregnantă, cu nuanțări interiorizate de stări, remarcabilă în izbucniri tranșante, în asumarea demnității ținutei, în frângerea afectuoasă de-o clipă a compromisului. Dan Bădăraș îl poartă cu strălucire pe *Vronski* pe aripile valsului, dar îl pierde în penumbră și chiar în umbră în celalalte momente. Și o dată cu el, povestea iubirii, care nu se mai naște, nu se conturează cum ne-am fi așteptat, ci se tot fac referiri la ea, fără acoperire.

Acesta e și punctul vulnerabil al versiunii scenice. Judecăm un adulter sau o iubire adevărată? Esențializarea propusă a evitat melodrama, dar o dată cu ea a sacrificat și temeiul mai profund al acțiunii care pune în joc o dragoste mare în confruntare cu uscăciunea morală, rigiditatea convențiilor și prejudecățile. Vina *Annei* nu e un banal adulter, e o biruință asupra celor de mai sus, ca dreptul binecuvântat al ființei pământene la fericire. Procesul ei, dacă e vorba de un proces, e mai complex și drama rezultă – pentru ea și pentru noi – din imposibilitatea de a concilia termeni care se exclud. Așa, în lipsa pasiunii reale, cu irizările ei de intensitate, spectacolul ia turnura unei nemeritate damnațiuni, fără emoție și ecou. Semnalăm contribuția tinerilor de la Universitatea de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” din București, la configurarea cu efect a *Corului* omniprezent, cu excepția unor replici șoptite din vârful buzelor care se opresc tănuite acolo.

P.S. – Deși e o chestiune de amănunt, țin totuși să amintesc îndatorirea de a preciza în caietul-program cine interpretează un rol în seara respectivă, atunci când sunt dubluri. Am întrebat plasatoarea cine e *Serioja* în spectacolul pe care l-am văzut eu și, mirată,

a ridicat din umeri. Dacă nu știe nici ea, care vinde programul, scuze, *Serioja!*

Teatrul de Comedie – Anna Karenina, versiune scenică de Alexandru Vasilache după Lev Tolstoi. Regia și

ilustrația muzicală: Alexandru Vasilache. Scenografia: Dana Istrate. Cu: Silvia Luca, Vladimir Găitan, Dan Bădărău, Matei Onea, Ionuț Niculescu. Corul: studenți ai Facultății de Teatru a Universității de Artă Teatrală și Cinematografică „I.L. Caragiale” din București. Data premierei: 15 decembrie 2000.

Lacrimi pentru istorie

În tinerețe, la începutul activității publicistice, prin anii '60, am făcut o greșală pentru care un actor mi-a dat o lecție pe care n-am uitat-o niciodată. Eram colaborator al revistei „Contemporanul”, unde responsabilul paginilor de teatru și film era criticul Valentin Silvestru, profesorul nostru, care ne trimitea prin țară la premiere pe noi, tinerii condeieri, pentru „cronichete” la rubrica „Spectacolele săptămânii” (ce școală de gazetărie era rubrica aceea!). Am bătut țara în lung și-n lat atunci, prin orașele unde erau teatre și am văzut numeroase spectacole care ne-au pus la încercare criteriile, încă fragede, de apreciere a creației artistice. Așa am ajuns și la Botoșani, la doi ani de la înființarea teatrului, și am întâlnit acolo un coleg de institut, proaspăt repartizat, cu doi ani mai mic dar foarte talentat, cu care m-am împrietenit. Avea băiatul acela, pe lângă talent, o mare sete de cultură, citea mult, scria versuri, piese de teatru, parcă și un început de roman, era interesat de filosofie și estetică. Discutam mult, cu nesusă plăcere, în puținele ore de dinainte și de după spectacol, despre Shakespeare și Hegel, despre Eminescu și Dostoievski, despre Hemingway și Caragiale, despre adevărul vieții și adevărul artistic, convorbirea cu el era provocatoare și stimulatoare și abia așteptam un prilej să mai fac o deplasare la Botoșani ca să mă întâlnesc cu el. Era foarte talentat, cum am spus, și îl văzusem în trei-patru roluri de comedie unde felul lui de a juca, de o salvare meditativă, cu accent pe misterele

cuvântului, priviri largi, mirate și întrebătoare, stârnea admirație. Și s-a mai ivit un prilej: premiera spectacolului *Jocul de-a vacanța* de Mihail Sebastian.

Domnul Silvestru, știindu-mi preferința, mi-a întins înștiințarea și m-a trimis să-mi fac formele de deplasare. În înștiințare erau pomeniți regizorul și scenograful, erau pomeniți actorii, dar nu pe roluri. Nu prea îmbietoare invitația, având în vedere calitatea realizatorilor, dar ademenitoare prin frumusețea piesei și bucuria reîntâlnirii cu prietenul meu. Mă așteptam la un spectacol slab, dar mă interesa ce joacă el, știind că și dintr-un rol mic, secundar, poate face o bijuterie artistică. *Maiorul? Bogoiu?* astea ar fi fost rolurile care i se potriveau. Când colo, aflu de la avizierul teatrului, înainte de a mă întâlni cu cineva, că îl va interpreta pe *Ștefan Valeriu*... Total nepotrivit. Cum va putea fi el bărbatul acela fermecător, distant și plictisit, care-și ascunde oboseala și nerealizarea într-o izolare iluzorie, infructuoasă, el, mai scund de statură, care nu impune prin prestanță fizică și elegantă? Afectat, fals, teatral. Ceea ce s-a adevărit. M-am ascuns la rându-l meu, n-am vrut să vorbesc cu nimeni, m-am ferit de prietenul care mă aștepta și am fugit la gară să iau trenul de noapte spre București, regretând pentru prima oară deplasarea în acest colț îndepărtat de țară. În tot timpul drumului și apoi acasă, în fața hârtiei, m-a frământat un singur gând de plumb: cum să scriu că prietenul meu a fost greșit distribuit și fals pe scenă? Am simțit că nu pot. Să expediez comentariul despre rol cu două vorbe convenționale, nu mi s-a părut corect. Și atunci am ales soluția cea mai nefericită: să nu-l pomenesc deloc. S-a mirat șeful rubricii când mi-a citit cronică, m-a întrebat de ce nu-l menționez pe *Ștefan Valeriu*, rol principal, i-am spus; n-a insistat